

ЛІТЕРАТУРА

1. Благов М.Б. Формирование готовности студентов к использованию информационных технологий в педагогической деятельности: Дис... канд.пед.наук. — Саратов, 2004. — 152 с.
2. Брыксина О.Ф. Формирование профессиональной готовности студентов педагогического колледжа к реализации образования на уровне учебного предмета “Информатика”: Дис...канд. пед.наук. — Самара, 1999. — 171 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ Уклад. В.Т.Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. — 1440 с.
4. Диканская Н.Н. Формирование студентов педагогического факультета к использованию новых информационных технологий в профессиональной деятельности: Дис...канд. пед.наук. — Ставрополь, 2000. — 178 с.
5. Зинченко В.П. Мифы сознания и структура деятельности// Вопросы психологии. — 1991. — № 2. — С. 15–36.
6. Кравченко Л.Ю. Подготовка будущих учителей к применению компьютерных технологий в условиях личностно ориентированного обучения: Дис...канд. пед.наук. — Волгоград, 1999. — 174 с.
7. Краснянская Т.М. Формирование психологической готовности учащихся к продуктивному использованию компьютера: Дис...канд. психол.наук. — Ставрополь, 1998. — 161 с.
8. Кузьмина Н.В. Одарённость педагогов как фактор развития способностей учащихся// Проблемы способностей в советской психологии. — М., 1984. — С. 101–106.
9. Маркова А.К. Психология труда учителя. — М.: Просвещение, 1993. — 192 с.
10. Мищенко А.И. Формирование профессиональной готовности учителя к реализации целостного педагогического процесса: Дис... д-ра пед.наук. — М., 1992. — 387 с.
11. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов высш. учеб. заведений. В 3 кн. — Кн. 1. Общие основы психологии. — М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. — 576 с.
12. Санжаева Р.Д. Психологические механизмы формирования готовности человека к деятельности: Автореф... дис. д-ра психол.наук. — Новосибирск, 1998. — 68 с.
13. Якунин В.А. Психология учебной деятельности студентов. — М.: Просвещение, 1994. — 156 с.
14. Klooserman P., Ault P.C., Harty H. School-Based Computer Education: Practices and Trends// Educational Technology, Vol.27, №4. — April 1987. — PP. 35–38.

Лілія ПЕТЛЮВАНА

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЕКОНОМІЧНОГО ВНЗ

В статті розглядаються особливості впровадження інформаційних технологій у навчальний процес економічного ВНЗ. Обґрунтовано методику викладання курсу по конфігуруванню на платформі “1С”, яка ґрунтується на використанні трьох способів викладу матеріалу — дедуктивному, індуктивному та традуктивному.

Незважаючи на насиченість ринку програмних продуктів економічного призначення, програми “1С: Підприємство” займають на ньому провідне місце. Одночасно продовжується процес масової підготовки фахівців економічного й управлінського профілю. Очевидно, що ці два напрямки не рівнобіжні і мають явну тенденцію до виникнення точок дотику. Випускати у світ фахівця (економіста-менеджера), не озброївши його знаннями в сфері сучасної системи автоматизації профільних йому процесів, щонайменше, нераціонально. Адже в іншому разі значно збільшується час його адаптації до практичної діяльності не лише за рахунок того, що йому доводиться перевіряти теорію на практиці, а й спробувати зорієнтуватись у величезній кількості запропонованих програмних продуктів [4, 71].

Проблемою використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ, аналізом інформаційної культури студентів займались такі вітчизняні та зарубіжні науковці, педагоги і методисти, як Р. Гуревич, О. Шпак, А. Нісімчук, І. Смолюк, О. Трохимов, І. Робер, С. Антонова, М. Шкиль та ін. Їхні роботи торкаються використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі при викладанні дисциплін різного профілю. Поза увагою науковців залишилась проблема використання програмних продуктів економічного призначення. У статті ми ставимо за мету висвітлити проблему використання тренінгу “Технологія ведення податкового обліку в “1С: Бухгалтерії 7.7” у навчальному процесі економічного ВНЗ.

Робота в галузі викладання інформаційних систем і технологій, разом з регулярною перевіркою цього досвіду за рахунок проведення курсів, дозволила створити багатопланову систему навчання роботі з програмними продуктами "1С: Підприємство". Методика адресована не лише кінцевим користувачам-економістам, системним адміністраторам і програмістам, а й фахівцям управлінського профілю.

Студенти, які навчаються за спеціальностями напрямків економіки, бухгалтерського обліку й аудиту, повинні мати уявлення про такі основні аспекти:

- які типові конфігурації найбільш ефективно враховують особливості роботи того чи іншого підприємства залежно від структури видів діяльності, їхнього співвідношення в загальному обсязі витрат і/чи виторгу, організаційної структури підприємства загалом і облікових структур зокрема;

- які об'єкти бази даних вимагають попередньої підготовки з погляду оптимізації їхнього заповнення початковими даними;

- як правильно організувати доступ користувачів до бази даних підприємства з метою максимального забезпечення конфіденційності і цілісності даних на підставі схеми документообігу на підприємстві й у бухгалтерії;

- які можливості обраної типової конфігурації щодо забезпечення виконання вимог діючого законодавства стосовно управлінського, бухгалтерського і податкового обліків;

- які особливості взаємодії об'єктів бази даних між собою при різних варіантах здійснення реальних господарських операцій;

- які можливості швидкого пошуку даних у базі;

- які можливості використання стандартних звітів бухгалтерії для аналізу даних, пошуку помилок і швидкого їхнього виправлення;

- які можливості типової конфігурації щодо ведення податкового обліку й одержання податкової звітності, які вимоги це висуває до прийнятих способів ведення бухгалтерського обліку;

- які форми звітності для зовнішніх користувачів надає обрана конфігурація і фірма-виробник;

- які можливості обраної конфігурації з обміну даними з іншими типовими конфігураціями і базами даних, розташованих поза доступом локальної мережі;

- які можливості відсутні в типовій конфігурації з огляду на специфіку роботи підприємства і які є можливості для доробки конфігурації відповідно до вимог підприємства.

Якщо говорити про студентів, котрі навчаються менеджменту, то вони, по суті, не будучи ні потенційними користувачами, як бухгалтери, ні потенційними програмістами, є специфічним колом майбутніх фахівців. Їхні основні завдання полягають у виборі для підприємства і впровадженні оптимальної конфігурації чи системи конфігурацій, з урахуванням як завдань найефективнішого введення облікової інформації, так і завдань оперативного одержання управлінської інформації в оптимальній для прийняття рішення структурі, для чого треба:

- продумати і заповнити всі довідники, що відповідають за структурування статей витрат, видів діяльності й ін.;

- продумати, організувати і реалізувати в обраній базі даних авторизацію доступу користувачів, що відповідає умовам конфіденційності і цілісності даних, оперативного їхнього введення і контролю, для чого попередньо розробити і впровадити схему документообігу на підприємстві і посадові інструкції для кожної категорії працівників;

- уміти використовувати великий набір звітів як оперативного, так і бухгалтерського обліку для одержання актуальної інформації про становище підприємства і вміти приймати на підставі отриманих даних ефективні управлінські рішення.

У процесі навчання в оптимальних пропорціях повинні використовуватися теоретичні лекції і практичні заняття. Курс навчання необхідно супроводжувати спеціально підготовленими слайдами-фільмами, що наочно демонструють найбільш важкі для засвоєння розділи курсу. Методика викладання курсу по конфігуруванню на платформі "1С" ґрунтується на використанні трьох способів викладу матеріалу: 1) дедуктивного — із загальної структури завдання формується процес її вирішення; 2) індуктивного — послідовно, починаючи з найпростіших її елементів, нарощується завдання; 3) традуктивного — він певною мірою є

поспільним двох попередніх: пояснення матеріалу будується на зіставленні об'єктів, що досліджуються, і процесів з аналогічними явищами повсякденного життя чи з уже пройденого матеріалу, визначаючи їхні подібності і розходження.

Матеріал викладається у різних фільтрах сприйняття, причому візуальна інформація становить 85%, а аудіальна пропонується для пояснення і конкретизації матеріалу [1, 13; 2, 102; 3, 28]. Для активізації зорового сприйняття використовуються анімаційні слайди-фільми.

Курс будується у вигляді модулів. Описова (лекційна) частина модуля не повинна перевищувати 10 хв. Після неї пропонуються завдання чи вправа з наскрізного прикладу. При нормально побудованій логіці процесу навчання і вирішення завдань випереджальних питань не буде, тому блоки будуються так, щоб не посилатися на інформацію, яка ще не відома студентам. Наприкінці кожного модуля матеріал фіксується в структурі курсу і структурі результату. Так само матеріал підсумовується наприкінці кожного дня і наприкінці курсу. Для закріплення матеріалу студентам пропонуються тестові питання і завдання з варіантами відповідей. Реакція слухачів оцінюється викладачем і враховується при подальшому викладанні матеріалу. Після закінчення курсів проводиться анкетування слухачів. Це є ще одним джерелом зворотного зв'язку. Результати аналізуються і на їхній підставі вносяться корективи в проведення подальших занять.

На початку курсу пропонується наскрізний приклад, розділений на окремі вправи, що виконуються викладачем у режимі демонстрації (з повторенням студентами на робочих місцях), а іншу частину студенти виконують самостійно. Після цього викладач аналізує зі студентами рішення, акцентуючи увагу на характерних помилках, що змушує їх включитися у творчий процес. Аудиторія працює в синхронному режимі, практично одночасно виконуючи завдання. Викладач стежить за станом групи, і якщо почалося перевантаження — матеріал не сприймається, то змінює стиль подання матеріалу: наприклад, від викладу до розгляду прикладу, що пояснюється, чи від розгляду конкретної задачі до її місця в загальній методиці і т. д.

Вказана методика припускає об'єднання індивідуального та групового навчання і вимагає від викладача не лише знань з предмета, а й уміння організувати процес навчання так, щоб усі студенти за короткий термін проведення курсу засвоїли методи побудови конфігурацій у системі "1С: Підприємство".

Усі перераховані вище особливості роботи зі студентами обумовили перегляд методик викладання. І ця робота постійно ведеться, оскільки методичні матеріали мають бути завжди актуальними.

Впровадження новітніх інформаційних технологій у різні сфери людської діяльності припускає їхнє активне застосування в навчальних закладах. Сучасне прикладне і спеціалізоване програмне забезпечення застосовується у вигляді навчальних і тестових програм, а також у вигляді окремих модулів робочих програмних комплексів. Найбільшого поширення серед бухгалтерських програм, які застосовуються у вивченні дисципліни "Автоматизація бухгалтерського, управлінського, податкового обліку", набув комплекс "1С: Підприємство" фірми "1С". Типовий Windows-інтерфейс програми дозволяє мінімізувати час навчання основних прийомів навігації користувачів (студентів), котрі мають навички впевненого користування персональним комп'ютером. Взаємозв'язок основних компонентів програми в ланцюжку "операція — проведення — звіт і документ — проведення — звіт" дозволяє в оптимальні терміни засвоїти студентам логіку роботи в програмі.

Таким чином, при навчанні студентів і слухачів курсів розглядаються такі питання організації підприємства: уведення первинних даних; облік матеріальних запасів; облік основних засобів; облік товарних запасів; складання типової і регламентованої звітності; елементи податкового обліку; збереження і перенесення даних.

Торгові операції розглядаються із застосуванням модуля "Торгівля і склад". Залежно від обсягу програми конкретної спеціальності розділи програми "1С" вивчаються вибірково. При вивченні всіх інших питань розглядається наскрізний приклад віртуального підприємства з моменту його організації, а також приклади демонстраційних баз.

Початкове навчання проводиться на основі виконання окремих господарських операцій і пов'язаних з ними дій у програмі: заповнення довідників, первинних документів; оформлення бухгалтерських проводок; перевірка правильності відображення в регістрах обліку і звітної документації.

Завдання на цьому етапі навчання не мають комплексного характеру і розраховані, як правило, на одне заняття (4 академічні години).

В останньому переддипломному семестрі студенти можуть проходити як спецкурс навчальний лабораторний практикум. Основна його мета — закріплення і систематизація отриманих під час лекційного курсу теоретичних знань з бухгалтерського обліку і розвиток практичних умінь і навичок студентів щодо організації і здійснення фінансового й управлінського обліку в комерційних організаціях. Імітується робота бухгалтера спочатку при ручному варіанті організації бухгалтерського обліку, а потім в умовах використання “1С: Підприємство”. Для успішної реалізації поставленого перед студентами завдання насамперед потрібно чітко і коректно сформульоване завдання для лабораторного практикуму. Програма “1С” дозволяє вводити ту ж операцію кількома способами: через форматування документа, введення типової операції чи введення операції вручну.

Завдання повинно передбачати не лише формулювання операції, а й вказівки способу її введення в програму. Це необхідно для того, щоб студенти могли використовувати усі варіанти введення господарських операцій і закріпити свої навички. Завдання для навчального практикуму передбачає виконання завдань в усіх ділянках бухгалтерського обліку, починаючи від складання касових операцій і закінчуючи формуванням звітності.

Значну роль в успішному засвоєнні навчального матеріалу відіграють технічні вимоги, пропоновані до програм “1С: Підприємство”. Доцільна робота в новітніх версіях програм, необхідно, щоб студенти ознайомилися з їхніми особливостями. Крім цього, версія не повинна бути мережною, щоб починаючі користувачі могли одночасно працювати на декількох комп’ютерах у цьому ж розділі обліку.

Виробнича (переддипломна) практика студентів відбувається безпосередньо на підприємствах. Студенти вивчають і досліджують організацію обліку й аналізу на підприємстві, ознайомлюються з документацією, звітністю й особливостями автоматизації обліку.

Після закінчення переддипломної практики, використовуючи час, відведений для роботи над дипломним проектом, студентам можна запланувати роботу, яка би виконувалася в університеті на комп’ютері. Під час комп’ютерної практики передбачається обробка студентами облікової інформації з теми дипломної роботи за допомогою бухгалтерських програм та електронних розрахункових таблиць.

Якщо на підприємстві, де проходить практику студент, облік автоматизований, то він може виконати цю роботу там з обов’язковим оформленням звіту в конкретній бухгалтерській комп’ютерній програмі. Захист звітів із комп’ютерної практики повинен проводитися за наявності:

- роздруківок вихідної інформації (балансу головної книги, відомостей, журналів-ордерів, таблиць і т. д.) з теми дипломної роботи, виконаних у комп’ютерних бухгалтерських програмах;
- роздруківок усіх таблиць і графіків, що використовувалися безпосередньо при написанні дипломної роботи.

Усі матеріали, отримані в ході комп’ютерної практики, студенти повинні включати в дипломну роботу.

Часто метою дипломного проектування є вироблення і прийняття управлінських рішень, спрямованих на залучення і раціональне використання фінансових ресурсів того чи іншого підприємства. Рішення, що доводиться приймати, повинні бути обґрунтовані, тобто мають ґрунтуватися на всебічному аналізі ситуації. Саме тому фінансовий аналіз є фундаментом багатьох дипломних робіт студентів економічних спеціальностей. Фінансовий аналіз може вироблятися за двома напрямками, що визначаються цілями проекту.

Перший пов’язаний з визначенням фінансового стану підприємства, тобто визначає структуру активів і пасивів, робить розрахунки щодо розподілу чистого прибутку, визначає основні напрямки витрати засобів, аналізує динаміку фінансових результатів.

Другий пов’язаний з комплексним оперативним управлінням фінансової діяльності підприємства, тобто формує найкращу структуру активів і пасивів з урахуванням припустимого рівня ризику, розробляє дивідендну політику, формує найкращу структуру позикових засобів і вартості, здійснює комплексне, оперативне керування оборотними активами і короткостроковими зобов’язаннями, виробляє цінові і маркетингові рішення, займається

фінансовим прогнозуванням, формує тактику щоденної діяльності підприємства і попередження несприятливих тенденцій, проводить інвестиційну політику.

Перший напрямок пов'язаний з аналізом діяльності бухгалтерського обліку і звітності підприємства. Звітність у цьому разі є інформаційною базою для фінансового аналізу.

Другий пов'язаний із систематизацією фінансових показників для розробки моделі фінансової діяльності підприємства і прогнозу подальшого його розвитку з урахуванням впливу зовнішнього середовища та ризику виникнення несприятливих ситуацій.

Таким чином, студенти одержують уявлення про самостійну роботу, а також навички практичної роботи із застосуванням передових форм і методів обліку в умовах комп'ютеризації, що, безсумнівно, свідчить про підготовку дипломованих фахівців.

Дуже актуальним нині є тренінг “Технологія ведення податкового обліку в “1С: Бухгалтерії 7.7”. Він дозволяє за допомогою включення студентів у ділову групу прилучити їхню увагу до засвоєння нового матеріалу. Тренінг призначений для користувачів програми “1С: Бухгалтерії 7.7”, які бажають познайомитися з принципами побудови податкового обліку. На основі наскрізного прикладу слухачі повинні виконати весь порядок дій, необхідних для постановки податкового обліку на умовному підприємстві, що має кілька видів діяльності: виробництво, роботу, послуги, оптову торгівлю. Тренінг дозволяє практично засвоїти механізм ведення податкового обліку. Програма навчання складається індивідуально для кожної групи, будь це фахівці одного підприємства чи кількох. Двох схожих тренінгів, як правило, не буває. Найчастіше тренінг проводиться з виїздом студентів на підприємство. Це сприяє більш ефективному навчанню, оскільки тренер проводить навчання на архівній копії бази клієнтів, дотримуючись при цьому, звичайно ж, конфіденційності. Фахівцям великих бухгалтерських служб легше розподілити обов'язки з ведення податкового обліку.

Наскрізний приклад складається так, щоб зобразити не лише технологію ведення податкового обліку, а й бухгалтерського. Це дає можливість слухачам одночасно засвоїти технологію ведення податкового обліку і підвищити кваліфікацію фахівця як користувача програмного забезпечення при реалізації технологій бухгалтерського обліку, а також провести порівняльний аналіз бухгалтерського і податкового обліків, наочно побачити розходження в регламентованій звітності, виявити подібність і розходження цих двох видів обліку.

Тренінг складається з: ознайомлення із загальною концепцією побудови податкового обліку в конфігурації “1С: Бухгалтерія 7.7”; введення даних, необхідних для початку роботи із системою; настройки параметрів конфігурації — даються основні поняття, призначення і використання збалансованих рахунків податкового обліку, журнали і документи податкового обліку; формування початкових залишків з податкового обліку; заповнення довідників даними для цілей податкового і бухгалтерського обліку.

Закінчується тренінг обов'язковим заповненням податкової декларації і перевіркою результатів, зіставленням даних бухгалтерського і податкового обліків.

Так само студентам може видаватися архівна копія інформаційної бази “1С: Бухгалтерії 7.7” із уведеними даними бухгалтерського і податкового обліків.

Апробація й аналіз результатів нашого дослідження показали, що цей тренінг має високий рейтинг. У зв'язку з виправленнями, що постійно вносяться, роз'ясненнями, технологія ведення податкового обліку вдосконалюється і тренінги з цієї проблеми ще довго будуть цікаві користувачам “1С: Підприємство 7.7”.

При підготовці до проведення тренінгів, викладачем використовуються такі матеріали:

1. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни “Бухгалтерський облік”. (Автор — Л. Трохименко) [6, 20].

2. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни “Бухгалтерський облік” (Автори — М. Кужельний, М. Коцупатрий, М. Кірданов, Л. Леженко, О. Примаченко) [5, 63].

3. Бухгалтерські щомісячники “Дебет-кредит”.

Ця література рекомендується студентам для подальшого самостійного вивчення і використання при роботі з програмним забезпеченням. Метою навчання є порівняння інформації, отриманої в результаті роботи системи, з прийнятою методологією з певного розділу бухгалтерського обліку. Для реалізації поставленої мети викладач вимагає аналізу

завдання за такими критеріями: чи відображається інформація із завдання в бухгалтерському обліку; чи повинні бути сформовані проводки і по яких рахунках; чи відповідає аналітика, запропонована в плані рахунків, поставленому завданню; які друквані форми мають бути сформовані; чи існує в типових настройках “Документ” запропоноване завдання.

Подальше навчання можна вести в рамках дисциплін “Інформаційні технології в економіці” чи “Інформаційні системи в економіці”. При виконанні лабораторних робіт студенти одержують не лише практичні навички конфігурування в системі “1С: Підприємство 7.7”, а й логіку організації діалогу з користувачем.

За завданням викладача студенти розробляють довідник, кілька документів, інтерфейс користувача, встановлюють права доступу. Як вихідне завдання використовується задача “Облік орендованих основних засобів на підприємстві”. Розробка першого документа містить деякі розрахунки і формування проводок. Як показує досвід, студенти виконують цю роботу за дві академічні години. Другий документ передбачає роботу з об’єктами невизначеного типу і можливість формування різних варіантів проводок залежно від вибору користувача, тобто реалізується більш складний діалог з користувачем.

Необхідно передбачити в навчальному плані виконання курсової роботи, в якій студент повинен самостійно розробити АРМ бухгалтера на базі існуючої конфігурації “1С: Підприємство”. Отримані навички конфігурування в середовищі “1С: Підприємство” сприяють тому, що усе більша кількість студентів вибирає це середовище.

Динаміка використання програмного продукту “1С” під час дипломного проектування може бути представлена так: розробки інформаційних систем чи АРМ; експорт-імпорт інформації з інформаційних систем; робота з розподіленими базами даних.

Отже, ми з’ясували, що програми “1С: Підприємство” займають на ринку програмних продуктів економічного призначення провідне місце. Їх вивчення обумовлює більш ефективну адаптацію студентів економічного профілю до майбутньої практичної діяльності. Студенти одержують уявлення про самостійну роботу, а також навички практичної роботи з застосуванням передових форм і методів обліку в умовах комп’ютеризації, що, безсумнівно, говорить про підготовку дипломованих фахівців.

Відзначимо, що дуже актуальним нині є тренінг “Технологія ведення податкового обліку в “1С: Бухгалтерії 7.7”, який дозволяє практично засвоїти механізм ведення податкового обліку, що було доведено в результаті нашого експерименту.

Подальшого дослідження потребує використання згаданого тренінгу при навчанні спеціалістів різного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ващук О. В. Активізація пізнавальної діяльності учнів 5–7 класів під час самостійної роботи засобами інформаційних технологій: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. — Бердянськ, 1999. — 235 с.
2. Волнистова Т. В. Активізація познавальної діяльності учасників в ході використання комп’ютерних навчаючих програм // Інновації в освіті. — 2002. — №4. — С. 102–104.
3. Гальперин П. Я. Управление познавательной деятельностью в плане восприятия // Теоретические проблемы управления познавательной деятельностью человека. — М.: МГУ, 1985. — с. 28–34.
4. Козак М. І. Інтеграція видів обліку в умовах його автоматизації // Економіка АПК. — 2002. — №3. — С. 71–75.
5. Кужельний М. В., Коцупатрий М. М., Кірсанов М. Г., Леженко Л. І., Примаченко О. Л. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. — К.: КНЕУ, 2005. — 217 с.
6. Прохименко Л. М. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. У 4-х т. — К.: КНЕУ, 2003. — 506 с.

Оксана ГУБАШ, Валерій ГАБРУСЄВ

ПІДСИСТЕМА ЗВОТНОГО ЗВ’ЯЗКУ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті висвітлено значення підсистеми зворотного зв’язку як складової сучасної системи дистанційного навчання. Дистанційні курси, проекти та інші форми навчання спрямовані на творчу самореалізацію, вироблення індивідуальних траєкторій навчання, формування світогляду.